

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

ЛАПІНА ЮЛІЯ ГРИГОРІВНА

УДК [336.714:005.35](477)(043.5)

**ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНКІНГ В УКРАЇНІ
НА ЗАСАДАХ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Суми – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України”.

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор *Костюк Олександр Миколайович*, Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, професор кафедри міжнародної економіки.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор *Васюренко Олег Володимирович*, Університет банківської справи Національного банку України, проректор;

кандидат економічних наук, доцент *Чмутова Ірина Миколаївна*, Харківський національний економічний університет, доцент кафедри банківської справи.

Захист дисертації відбудеться “___” листопада 2014 р. о ___ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.081.01 у Державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України” за адресою: 40000, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України” за адресою: 40000, м. Суми, вул. Покровська, 9/1.

Автореферат розісланий “___” жовтня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, доцент

Т. Г. Савченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку економічних відносин роль ринку капіталу, що є джерелом залучення коштів для бізнесу в Україні, а, отже, й розвитку економіки, постійно зростає. На ринку капіталу важливу роль відіграють власники капіталу, організатори процесу залучення коштів для фінансування підприємств та проведення їх реструктуризації, тобто ті учасники ринку, які надають послуги інвестиційного банкінгу. Для банків, що займаються зазначеною діяльністю, одним із основних завдань є формування та розвиток стійкої системи відносин з клієнтами, які виступають замовниками послуг інвестиційного банкінгу. Вирішення цього завдання можливе у тому числі й за умови досягнення балансу між прибутковістю та ризиковістю інвестиційного банкінгу, що, у свою чергу, залежить від ефективності корпоративного управління банків, яке позитивно впливає на рівень прозорості їх діяльності, звітність банків та довіру до банків з боку їх клієнтів. Таким чином, виникає об'єктивна необхідність в удосконаленні системи корпоративного управління в банках, що займаються інвестиційним банкінгом, яка має враховувати специфіку даної діяльності, що позитивно позначиться на ефективності діяльності банків, сприятиме задоволенню попиту на фінансові ресурси з боку суб'єктів господарювання та відповідатиме інтересам клієнтів, які є замовниками послуг інвестиційного банкінгу.

Вагомий внесок у формування і розвиток теорії інвестиційного банкінгу та дослідження впливу корпоративного управління на його ефективність внесли такі вітчизняні й зарубіжні науковці, як Т. Васильєва, О. Васюренко, І. Д'яконова, І. Івасів, І. Івашковська, О. Костюк, С. Козьменко, С. Леонов, Т. Майорова, І. Партін, А. Степанова, І. Школьник, Г. Штерн, І. Чмутова, О. Чуб, М. Вайсбах (A. Weisbach), С. Оммерен (S. Ommeren), Х. Грув (H. Groove), Л. Пателлі (L. Patelli), А. Дітріх (A. Dietrich), О. Вільямсон (O. Williamson), М. Дженсен (M. Jensen), Р. Коуз (R. Coase), Ю. Фама (E. Fama), А. Туч (A. Tuch), В. Капіцці (V. Capizzi) та інші.

Проте вивчення та узагальнення наукових праць провідних вчених з даної тематики дозволяє стверджувати, що питання організації інвестиційного банкінгу на засадах корпоративного управління потребує подальшого розвитку. Зокрема, уточнення і подальшого вивчення вимагають наступні питання: визначення сутності поняття “інвестиційний банкінг”, розвиток моделі корпоративного управління в банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу, обґрунтування доцільності розподілу функцій інвестиційних та універсальних банків з урахуванням корпоративного управління. Таким чином, виникає об'єктивна необхідність виокремлення науково-методичної бази для оцінки ефективності системи корпоративного управління та її впливу на прибутковість і ризиковість послуг інвестиційного банкінгу.

Актуальність розв'язання зазначених проблем та недостатній рівень їх теоретико-методологічного обґрунтування у вітчизняній науковій літературі зумовили необхідність дослідження даної теми, постановку мети та завдань дослідження, а також підкреслили потребу в подальшому розвитку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження узгоджується з пріоритетними напрямками наукових розробок,

що були здійснені в рамках наступних науково-дослідних тем ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”: “Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні” (державний реєстраційний номер 0103U006965); “Розвиток механізму функціонування банківської системи України під впливом іноземного капіталу” (номер державної реєстрації 0107U012112).

До звітів за вказаною тематикою увійшли пропозиції дисертанта щодо: систематизації організаційних моделей реалізації послуг інвестиційного банкінгу, формування ефективної моделі корпоративного управління в інвестиційних та універсальних банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу, розвитку напрямків регулювання з метою удосконалення та контролю за здійсненням операцій інвестиційного банкінгу.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є формування і подальший розвиток науково-методичних і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності інвестиційного банкінгу в Україні на засадах застосування корпоративного управління.

Визначена мета дисертаційної роботи зумовила необхідність та доцільність вирішення наступних завдань:

- узагальнити теоретичні підходи до визначення сутності, функцій та особливостей інвестиційного банкінгу в Україні;
- дослідити існуючі моделі корпоративного управління в банках, що займаються інвестиційним банкінгом, та виявити їх ключові відмінності;
- визначити особливості сучасного стану, проблем і перспектив розвитку інвестиційного банкінгу в Україні та за кордоном на засадах корпоративного управління;
- вивчити відмінності інвестиційного банкінгу з урахуванням факторів корпоративного управління в інвестиційних та універсальних банках;
- систематизувати науково-методичні підходи до оцінки впливу корпоративного управління на ефективність інвестиційного банкінгу;
- розробити науково-методичний підхід до оцінки ефективності роботи банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу;
- запропонувати науково-методичний підхід до оцінки впливу корпоративного управління на ефективність діяльності банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу;
- удосконалити науково-методичні підходи до побудови моделі корпоративного управління в банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу;
- обґрунтувати подальші напрями регулювання інвестиційного банкінгу в Україні з урахуванням особливостей корпоративного управління.

Об'єктом дослідження є економічні відносини, що виникають у процесі організації інвестиційного банкінгу в Україні.

Предметом дослідження є науково-методичні засади організації інвестиційного банкінгу на засадах корпоративного управління.

Методи дослідження. Теоретичною та методичною базою дисертаційної роботи виступають: загальні положення економічної теорії, теорії інвестування,

фінансів, а також основи корпоративного управління; здобутки українських та закордонних науковців, що присвячені проблемам корпоративного управління в банках, особливостям надання послуг інвестиційного банкінгу.

У процесі проведення дослідження для досягнення поставленої мети дисертантом були застосовані наступні наукові методи: історико-логічний метод – при дослідженні еволюції становлення та розвитку інвестиційних банків у світовому масштабі; логічне узагальнення – при визначенні особливостей корпоративного управління у процесі реалізації послуг інвестиційного банкінгу; статистичний та порівняльний аналіз – при визначенні особливостей розвитку послуг інвестиційного банкінгу; емпіричний метод (аналіз, синтез і групування) – при розкритті сутності і функцій інвестиційного банкінгу, а також визначення основних відмінностей корпоративного управління в універсальних та інвестиційних банках; методи економіко-математичного моделювання – при розробці підходу до оцінки впливу факторів корпоративного управління на ефективність банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу.

Інформаційну та фактологічну базу дисертаційного дослідження формують: закони України, укази Президента України, постанови Національного банку України; офіційна інформація Національного банку України, Державної служби статистики України та фондового ринку України; документи рекомендаційного характеру, видані Базельським комітетом (Базель I, II, III) з банківського нагляду; фінансові та бухгалтерські звіти вітчизняних і іноземних універсальних та інвестиційних банків та інша інформація з офіційних сайтів зазначених фінансових інститутів; наукові публікації вітчизняних та зарубіжних фахівців щодо дослідження теорії фінансового посередництва, банківської справи, корпоративного управління, а також специфіки інвестиційного банкінгу.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у розвитку теоретичних засад та розробці науково-методичних підходів до забезпечення ефективності інвестиційного банкінгу на засадах корпоративного управління. До найбільш важливих наукових результатів, які отримані за допомогою дисертаційного дослідження, слід віднести наступні положення:

вперше:

- запропоновано науково-методичний підхід до оцінки впливу корпоративного управління на ефективність діяльності банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу, за допомогою побудови матричного індикатора ефективності інвестиційного банкінгу (СМІВ), серед основних складових якого є фактори корпоративного управління, що систематизовані за такими якісними ознаками, як структура власності, диверсифікація послуг інвестиційного банкінгу та інші, що дало змогу здійснити оцінку характеру впливу корпоративного управління на рівень ефективності банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу;

удосконалено:

- науково-методичний підхід до оцінювання ефективності інвестиційного банкінгу на основі побудови показника FEІВ (financial efficiency of investment banking), складовими якого є такі фінансові показники, як: відношення чистого

прибутку до середньорічного розміру матеріальних активів (ROATA), який доцільно використовувати замість поширеного на практиці показника ROA; коефіцієнт дієздатності (CIR – cost-to-income ratio), рентабельність власного капіталу (ROE); показник достатності капіталу (CAR); леверидж (відношення позикового капіталу до власного), що дало змогу визначити вищий рівень ефективності інвестиційного банкінгу в рамках англосаксонської моделі корпоративного управління у порівнянні з континентальною моделлю;

- науковий підхід до побудови специфічних систем корпоративного управління в інвестиційних та універсальних банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу, на основі визначення та систематизації факторів корпоративного управління, серед яких найбільший вплив на ефективність інвестиційного банкінгу здійснюють: в інвестиційних банках – структура власності, в універсальних банках – роль управляючого ризиками в системі корпоративного управління;

набули подальшого розвитку:

- класифікація відмінностей інвестиційного банкінгу в інвестиційних та універсальних банках, основними з яких є вибірковість та високий рівень вимогливості інвестиційних банків в процесі формування та розвитку клієнтської бази, відсутність системного підходу до організації відносин універсальних банків з кожним окремим клієнтом, більш комплексний підхід інвестиційних банків до формування портфеля послуг інвестиційного банкінгу, порівняно більш жорсткі вимоги регулятора до достатності капіталу інвестиційного банку, що дало можливість обґрунтувати недоцільність подальшої універсалізації системи корпоративного управління в банках, які займаються інвестиційним банкінгом;
- визначення сутності поняття “фінансова ефективність інвестиційного банкінгу”, яке на відміну від існуючих у науковій літературі, ґрунтується на комплексному аналізі сукупності ключових фінансових показників, що враховують співвідношення прибутковості та ризикованості інвестиційного банкінгу, а саме: відношення чистого прибутку до середньорічного розміру матеріальних активів, коефіцієнт дієздатності, рентабельність власного капіталу, показник достатності капіталу та леверидж, що дало змогу закласти наукове підґрунтя до перегляду підходів до оцінювання ефективності діяльності банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу;
- наукові засади формування ефективної системи корпоративного управління в універсальних банках України, що надають послуги інвестиційного банкінгу, серед яких основними є необхідність формування довгострокових та комплексних відносин з клієнтами-замовниками послуг інвестиційного банкінгу, визначеність щодо ролі клієнтів-замовників інвестиційних послуг в корпоративному управлінні в банках, наявність системи звітності, традиційно поширеної в інвестиційних банках, що дало змогу систематизувати фактори корпоративного управління, які впливають на розвиток інвестиційного банкінгу в універсальних банках;

- науково-методичні засади регулювання інвестиційного банкінгу в Україні, серед яких основними є: впровадження в дію рекомендацій Базеля III; розвиток нормативного забезпечення організації корпоративного управління в банках; запровадження Національним банком України системи оцінки якості корпоративного управління для банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу; посилення вимог до розкриття фінансової інформації про діяльність банків (інформація про фінансовий стан, власників істотної участі, структуру управління, якісні характеристики менеджменту, основні інвестиції, систему управління ризиками, ключові особливості корпоративного управління; запровадження механізмів попередження виникнення та врегулювання конфлікту інтересів у банку, ймовірність появи яких значно зростає під час надання послуг інвестиційного банкінгу, що дало можливість уточнити роль та місце Національного банку України у створенні умов для підвищення ефективності інвестиційного банкінгу в Україні на засадах корпоративного управління.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості використання запропонованих у роботі теоретичних положень та науково-методичних рекомендацій щодо розробки цілісної системи корпоративного управління в банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу. Визначені науково-методичні підходи можуть бути використані банками, державними органами з регулювання та нагляду за фінансовими посередниками у процесі організації та управління операціями інвестиційного банкінгу, а також вищими навчальними закладами під час навчального процесу.

Висновки та рекомендації дисертанта щодо побудови матричного індикатора впливу факторів корпоративного управління на ефективність банку, що надає послуги інвестиційного банкінгу, основними складовими якого є визначення структурного розподілу між факторами корпоративного управління та ідентифікація сили їх впливу на результати діяльності банків, впроваджені у практичну діяльність СФ ПАТ КБ “Приватбанк” (довідка від 13.04.2014 № 355/9100); щодо врахування рівня фінансової ефективності банків при побудові релевантної системи корпоративного управління в банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу – у діяльність Сумського відділення ПАТ “Банк Національний кредит” (довідка від 13.05.2014 № 89/III-6); щодо врахування комплексної системи фінансових показників, за допомогою яких пропонується здійснити всеохоплюючий аналіз ефективності інвестиційного банкінгу, а саме аналіз управління активами, ризиками, витратами, капіталом, а також рівень платоспроможності банку – у діяльність відділення “Європейське” АТ “ОТП Банк” в м. Суми (довідка від 13.05.2014 № 40); щодо виокремлення факторів корпоративного управління, що здійснюють безпосередній вплив на ефективність інвестиційного банкінгу, а саме співвідношення незалежних директорів до загальної їх кількості в раді та присутність директора з ризиків у структурі ради директорів банку – у діяльності ПАТ АБ “СТОЛИЧНИЙ” (довідка від 13.05.2014 № 40).

Результати наукових розробок використовуються під час навчального процесу у ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України” при викладанні дисциплін: “Діяльність банків на фінансових ринках”, “Управління в транснаціональних корпораціях”, “Фінансовий ринок”, “Міжнародний менеджмент” (акт від 18.04.2014).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження є самостійно виконаною науковою роботою. Наукові положення, висновки, рекомендації і розробки, які виносяться на захист, одержані автором самостійно і відображені в опублікованих працях. Результати, опубліковані дисертантом у співавторстві, використані у дисертаційній роботі лише в межах особистого внеску.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення дисертаційного дослідження презентувалися, обговорювалися та отримали схвальну оцінку на науково-практичних конференціях, серед яких: XII Міжнародна науково-практична конференція аспірантів та студентів “Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем” (2012 р., м. Львів); VII Міжнародна науково-практична конференція “Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика” (2012 р., м. Суми); Міжнародна науково-практична конференція “Актуальні питання економічних наук” (2012 р., м. Одеса); Міжнародна науково-практична конференція “Тенденции и инновации современной науки” (2012 р., м. Краснодар, Росія); VIII Міжнародна науково-практична конференція “Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика” (2013 р., м. Суми); Міжнародна науково-практична конференція “Governance & Control in Finance & Banking: A New Paradigm for Risk & Performance” (2013 р., м. Париж, Франція); XVI Всеукраїнська науково-практична конференція “Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України” (2013 р., м. Суми); Міжнародна науково-практична інтернет-конференція “Перспективи розвитку економічної системи України” (2014 р., м. Харків); Міжнародна науково-практична конференція “Corporate Governance: a Search for Advanced Standards in the Wake of Crisis” (2014, м. Мілан, Італія).

Публікації. Основні наукові положення, висновки і результати дисертаційного дослідження опубліковані в 17 наукових працях загальним обсягом 8,67 друк. арк., з яких особисто автору належать 4,71 друк. арк., у тому числі: 2 розділи у колективних монографіях англійською мовою, 6 статей у фахових виданнях, 2 статті у міжнародних наукових журналах за фаховим спрямуванням, що індексуються в міжнародних науково-метричних базах, а також 7 публікацій у збірниках матеріалів конференцій.

Структура і зміст роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Повний обсяг дисертації складає 224 сторінки, у тому числі на 73 сторінках розміщено 25 таблиць, 26 рисунків, 7 додатків та список літератури з 206 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, висвітлено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, визначено зв'язок дисертації з науковими програмами і темами, засвідчено апробацію результатів дослідження.

У першому розділі **“Теоретичні основи здійснення інвестиційного банкінгу на засадах корпоративного управління”** досліджено сутність, значення та особливості розвитку інвестиційного банкінгу в Україні та за кордоном; узагальнено функціональні складові інвестиційного банкінгу; визначено особливості корпоративного управління в банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу.

Кризові явища в економіці призводять до скрутного фінансового становища бізнес-структур, що спонукає їх до пошуку рішення проблеми акумуляції фінансових ресурсів, а також знаходження шляхів найбільш ефективного їх використання. Окрім того, за сучасних умов функціонування вітчизняних підприємств перед їх менеджментом постає ряд проблемних питань, пов'язаних з випуском, розміщенням та управлінням портфелем цінних паперів, аналізом ступеня ризиковості інвестицій у різноманітні види активів та багато іншого. За даних умов жорсткі вимоги постають перед організаторами даних операцій, тобто надавачами послуг інвестиційного банкінгу, якими в Україні виступають переважно універсальні банки.

Автором проведено аналіз та систематизацію підходів до трактування поняття **“інвестиційний банкінг”** у розрізі трьох наукових шкіл, а саме американської, європейської та азійської. Це дозволило виокремити особливості реалізації даного виду спеціалізованої діяльності банків в Україні, яка являє собою систему економічних відносин між банком – організатором процесу надання послуг та його клієнтами, основними функціями якої є надання послуг з розміщення цінних паперів клієнтів банку на фондовому ринку, управління портфелем цінних паперів, брокерські послуги, надання консультаційних послуг у сфері корпоративних фінансів, організація реструктуризації за допомогою угод зі злиттів та поглинань, організація синдикативного кредитування, та має на меті задоволення фінансових інтересів клієнтів банку, отримання банком комісійного доходу та забезпечення його фінансової стійкості (рис. 1).

Виявлено, що однією з найбільш гострих проблем, що супроводжує інвестиційний банкінг, є питання корпоративного управління, яке має унікальні особливості для банків, що займаються зазначеною діяльністю. Автор акцентує увагу на тому, що існуючі в науковій літературі визначення корпоративного управління характерні для фінансових інститутів у цілому та не враховують специфіки інвестиційного банкінгу, він також робить висновок про неможливість універсалізації поняття інвестиційного банкінгу для інвестиційних та універсальних банків, у першу чергу, через відмінності в системі корпоративного управління в зазначених банках.

Основною відмінністю корпоративного управління в універсальних та інвестиційних банках є коло зацікавлених осіб та мета корпоративного управління.

В універсальному банку стратегічні рішення, які приймаються структурами управління, орієнтовані на інтереси широкого кола стейкхолдерів, а в інвестиційному – на вузьку, чітко визначену групу зацікавлених осіб, а саме клієнтів банку та власників. Даний факт пояснюється історичними особливостями появи інвестиційних банків, які створювалися у формі закритих товариств, в яких більшість власників були одночасно клієнтами банку. У першому випадку це отримання прибутку, у другому – окрім отримання прибутку, ще й його розподіл між власниками, які виступають клієнтами.

Рисунок 1 – Місце інвестиційного банкінгу в інвестиційній діяльності банків

Посилаючись на основні особливості інвестиційного банкінгу, зазначені вище, автором уточнено термін “корпоративне управління в банку, який надає послуги інвестиційного банкінгу”, що, на його думку, являє собою систему економічних відносин, які виникають у процесі розробки, затвердження, реалізації та контролю за реалізацією стратегічних рішень органами управління банку, від імені власників та в інтересах широкого кола стейкхолдерів, до яких відносять депозитних вкладників, позичальників, власників поточних рахунків та інших, а також клієнтів – замовників послуг інвестиційного банкінгу з метою створення прибутку та забезпечення стійкості банку. Саме це визначення корпоративного управління автор використовує в процесі аналізу ефективності діяльності банків в Україні, тому що саме універсальні банки здійснюють фінансове посередництво у сфері інвестиційного банкінгу у вітчизняних масштабах.

Аналіз особливостей інвестиційного банкінгу дав змогу виявити основні відмінності корпоративного управління при наданні даних послуг інвестиційними та універсальними банками, серед яких: відсутність системності при роботі з клієнтами, невизначеність щодо ролі клієнта при прийнятті рішень, відсутність системи звітності, яка відповідає міжнародним стандартам.

На основі проведеного аналізу функціональних складових інвестиційного банкінгу в Україні виявлено, що банки з метою впливу на розмір капіталу свого клієнта можуть застосовувати такі інструменти, як андерайтинг акцій з метою

впливу на власний капітал та андеррайтинг корпоративних облігацій й управління проблемними боргами впливаючи на розмір позикового капіталу, а також організацію злиттів та поглинань з метою впливу як на власний, так й на позиковий капітал.

У другому розділі **“Науково-методичне забезпечення інвестиційного банкінгу на засадах корпоративного управління”** проведено аналіз тенденцій розвитку інвестиційного банкінгу у вітчизняних та закордонних банках; обґрунтовано необхідність розділення інвестиційних та універсальних банків; систематизовано науково-методичні підходи до встановлення взаємозв’язку між корпоративним управлінням та ефективністю банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу.

Проведений аналіз змін, що відбулися у середовищі банків, що займаються інвестиційним банкінгом, дав змогу стверджувати, що найбільш гостро за сучасних умов постає проблема мінімізації операційних ризиків. Даний факт підтверджують спеціальні міжнародні правила з банківського регулювання, що регламентовані Базельським комітетом, рекомендації якого стали спробою забезпечення оптимальної системи внутрішнього контролю через використання показника адекватності капіталу як одного з основних інструментів регулювання та управління ризиками. Проте, беручи до уваги фінансову кризу 2008 року, очевидно стає недосконалість системи вимог до управління ризиками в банках.

Дослідження тенденцій щодо надання послуг інвестиційного банкінгу дало змогу стверджувати, що сукупний комісійний дохід від операцій глобального інвестиційного банкінгу у розрізі від консультування з питань злиттів та поглинань до андеррайтингу на ринку капіталу зріс на 6 % в першому кварталі 2013 року у порівнянні з аналогічним періодом 2012 року. За географічною структурою комісійний дохід у даній сфері змінився наступним чином: відбулося зростання на 16 % у країнах Північної Америки, падіння на 10 % у країнах Азіатсько-Тихоокеанського регіону, інвестиційні банки європейського континенту знизили свої комісійні доходи на 7 %, а Близького Сходу та Африки збільшили на 34 %, разом з тим даний показник був стабільним для банків Японії.

В Україні рівень розвитку інвестиційного банкінгу значно поступається аналогічній діяльності в зарубіжних країнах (табл. 1). Основними стримуючими факторами є встановлення жорстких нормативів діяльності для банків України з боку НБУ та недостатня капіталізація банківської системи. В Україні інвестиційні банки мають більш жорсткі вимоги до капіталу, ніж банки універсальні, що знижує мотивацію власників їх створювати. Через концентрацію ризиків, що є дуже актуальною для інвестиційного банкінгу, для спеціалізованих банків вимагається підвищення нормативних значень таких вимог до капіталу. Так, норматив Н2 для інвестиційних банків зростає до 20 % порівняно з 10 % для універсальних банків, а норматив Н3 становить 12 % у порівнянні з аналогічним показником в 4 %, а також Н12 – 90 %. Практику інвестиційного банкінгу в Україні реалізують банки з іноземним капіталом, а саме: ING Банк Україна, UniCredit Bank, Сбербанк Росії, УкрСиббанк, Райффайзен Банк Аваль, ВТБ Банк, Промінвестбанк, Фідобанк, VAB Банк, а також державні комерційні банки: Ощадбанк, Укргазбанк та Укрексімбанк.

На основі вивчення практики реалізації послуг інвестиційного банкінгу автор виокремив моделі, за допомогою яких здійснюється даний вид діяльності, а саме модель універсального банку, що передбачає поєднання функцій універсального та інвестиційного банків (країни континентальної Європи, Україна); модель незалежного інвестиційного банку, що потребує чіткого розділення на законодавчому рівні комерційної та інвестиційної банківської діяльності (Японія, США); модель на базі холдингової компанії, що в своїй основі має банківський холдинг, якому підпорядковується комерційний банк та інвестиційна компанія (США); модель дочірнього банку, що функціонує за принципом здійснення контролю за діяльністю юридично незалежної компанії, що надає послуги інвестиційного банкінгу (Данія, Угорщина, Великобританія).

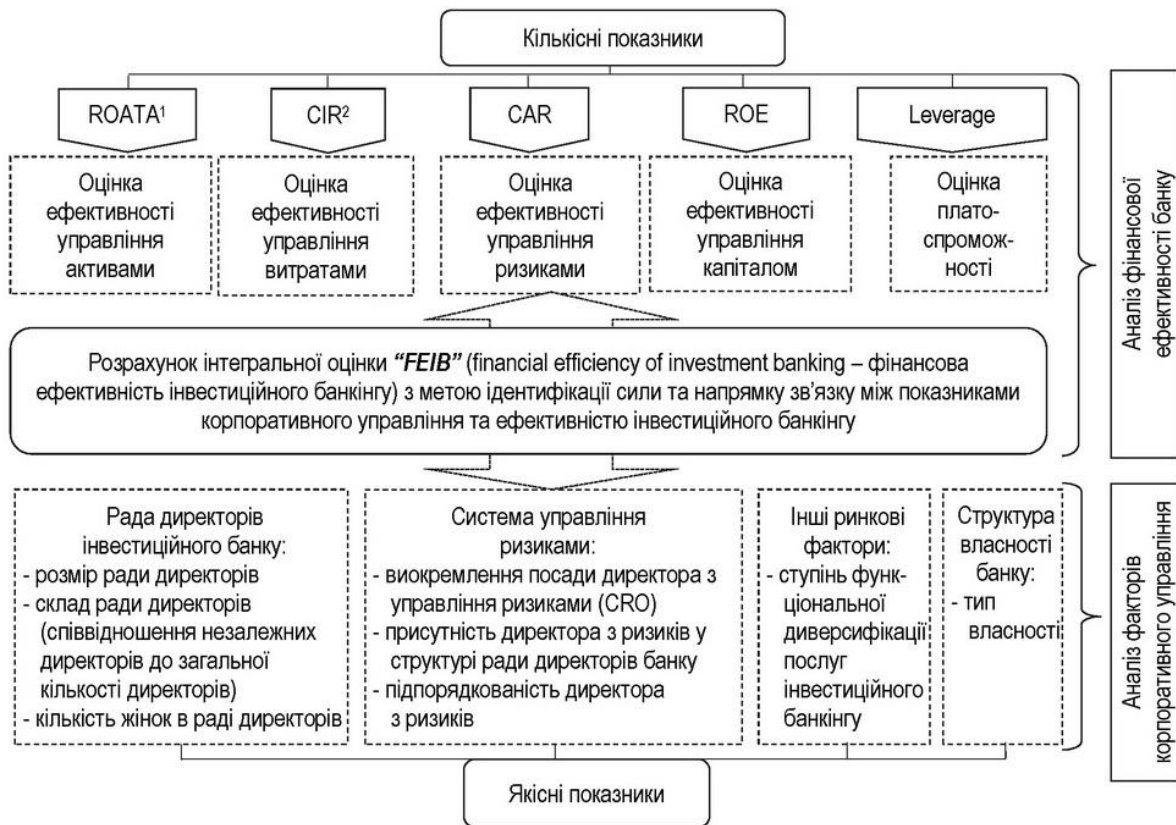
Таблиця 1 – Сучасні особливості інвестиційного банкінгу в Україні у порівнянні з розвинутими країнами світу

Особливості інвестиційного банкінгу	Розвинуті країни світу (США, Великобританія, Німеччина, Франція, Японія та інші)	Україна
Організатори посередництва	Інвестиційні банки, інвестиційні компанії	Універсальні банки, інвестиційні компанії
Рівень розвитку фондового ринку	Високий рівень розвитку фондового ринку	Нерозвинутий фондовий ринок
Нормативно-правове регулювання	Активне регулювання з боку держави та фінансових організацій	Неможливість виконання банками вимог до капіталу (Базель III)
Особливості наданих послуг фінансовим посередниками	Широкий спектр операцій інвестиційного банкінгу, розвинута конкуренція між посередниками	Обмежений спектр найбільш вживаних послуг, слабкий попит на послуги інвестиційного банкінгу
Перспективи розвитку	Сталий розвиток, пов'язаний з тривалим досвідом роботи у сфері інвестиційного банкінгу, а також розвинутою конкуренцією між суб'єктами фінансового посередництва	Поступовий розвиток інвестиційного банкінгу, що буде пов'язаний з розвитком фондового ринку України, а отже й необхідністю появи специфічної моделі корпоративного управління в банках, що надають зазначені послуги

З метою обґрунтування неможливості універсалізації системи корпоративного управління в інвестиційних та універсальних банках, що здійснюють інвестиційний банкінг, автор виділив основні сильні та слабкі сторони розділення системи корпоративного управління в зазначених банках. До переваг можна віднести наступні: забезпечення повної конфіденційності інформації про заплановані й укладені угоди та про клієнтів банку, підвищення рівня ефективності системи управління ризиками, концентрація уваги на вузькому спектрі послуг, що приводить до підвищення їх якості, зростання результативності при здійсненні державного банківського нагляду; недоліки формуються за рахунок зниження фінансових показників діяльності через необхідність створення резервів покриття можливих ризиків, значної концентрації ринку, високої взаємозалежності між інвестиційними банками та обслуговуючими їх суб'єктами господарювання (наприклад, страховими компаніями).

В умовах глобальної фінансової нестабільності питання управління ризиками виступає базою сталого розвитку фінансової системи в цілому і сфери інвестиційного банкінгу зокрема, що обумовлює необхідність відокремленого функціонування таких спеціалізованих фінансових посередників, як інвестиційні банки. Автор дійшов висновку про те, що система корпоративного управління в банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу, має свої особливості у порівнянні з банками, які займаються класичною банківською діяльністю, тому врахування даних умов позитивним чином відобразиться на результатах діяльності банків.

З метою ідентифікації сили та напрямку зв'язку між показниками корпоративного управління та ефективністю інвестиційного банкінгу автором виявлено фактори корпоративного управління, які мають безпосередній вплив на ефективність даної діяльності. До них слід відносити фактори ради директорів, систему управління ризиками, фактор структури власності та інші ринкові фактори (рис. 2).

¹ – відношення чистого прибутку до середньорічного розміру матеріальних активів; матеріальні активи в даному випадку являють собою сукупні активи за вирахуванням нематеріальних активів, наприклад, гудвілу, інтелектуального капіталу (товарні знаки, патенти, авторські права і т.д.)

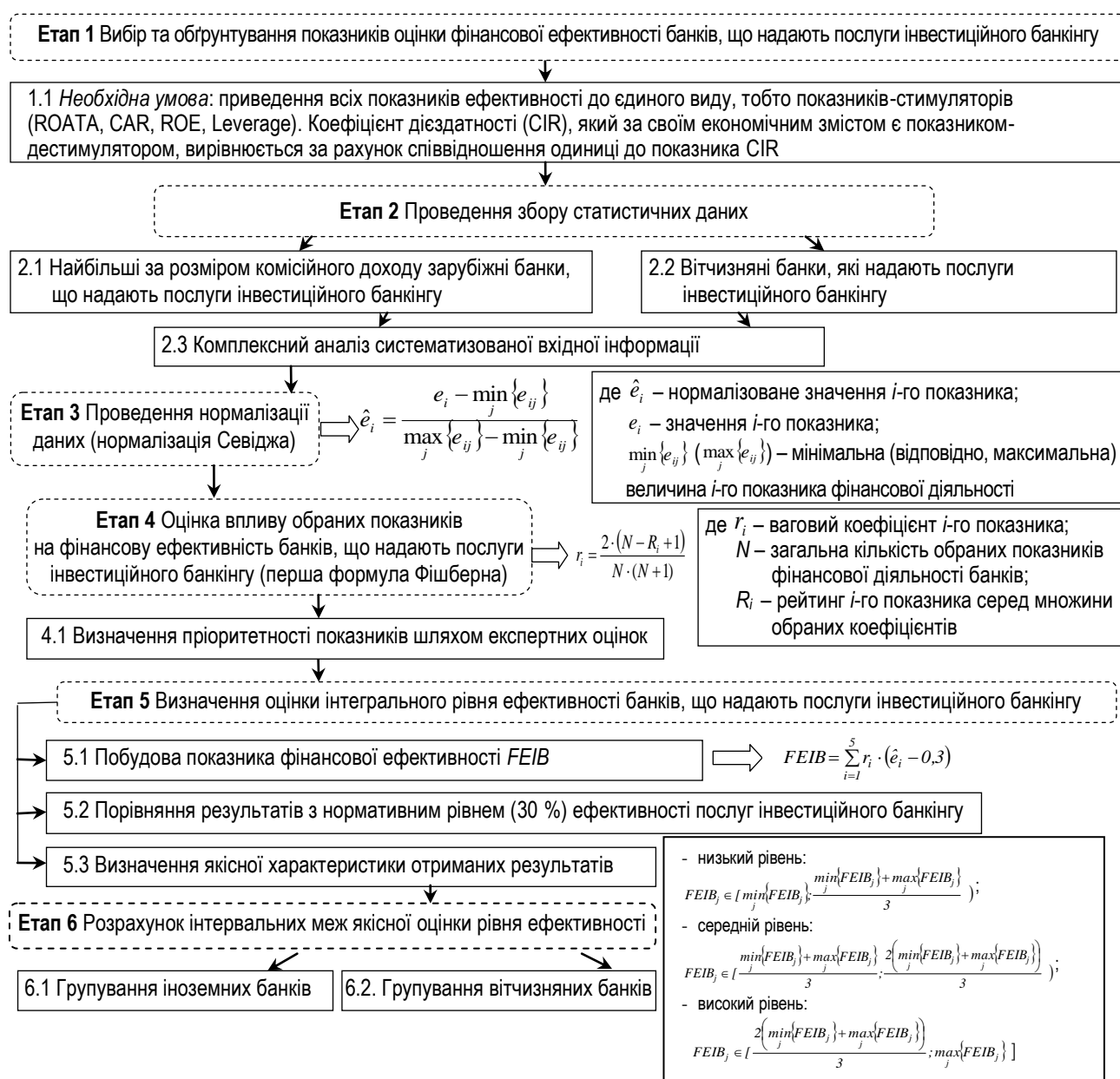
² – коефіцієнт дієздатності (у закордонній літературі – cost to income ratio), розраховується шляхом визначення співвідношення операційних витрат та операційних доходів банку

Рисунок 2 – Формування науково-методичного підходу до визначення факторів корпоративного управління, що впливають на ефективність інвестиційного банкінгу

У третьому розділі "Розвиток науково-методичної бази підвищення ефективності інвестиційного банкінгу в Україні на засадах корпоративного

управління” розроблено науково-методичний підхід до оцінки впливу факторів корпоративного управління на результативність банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу на основі розрахунку інтегрального рівня ефективності, а також удосконалено моделі корпоративного управління з урахуванням особливостей інвестиційного банкінгу.

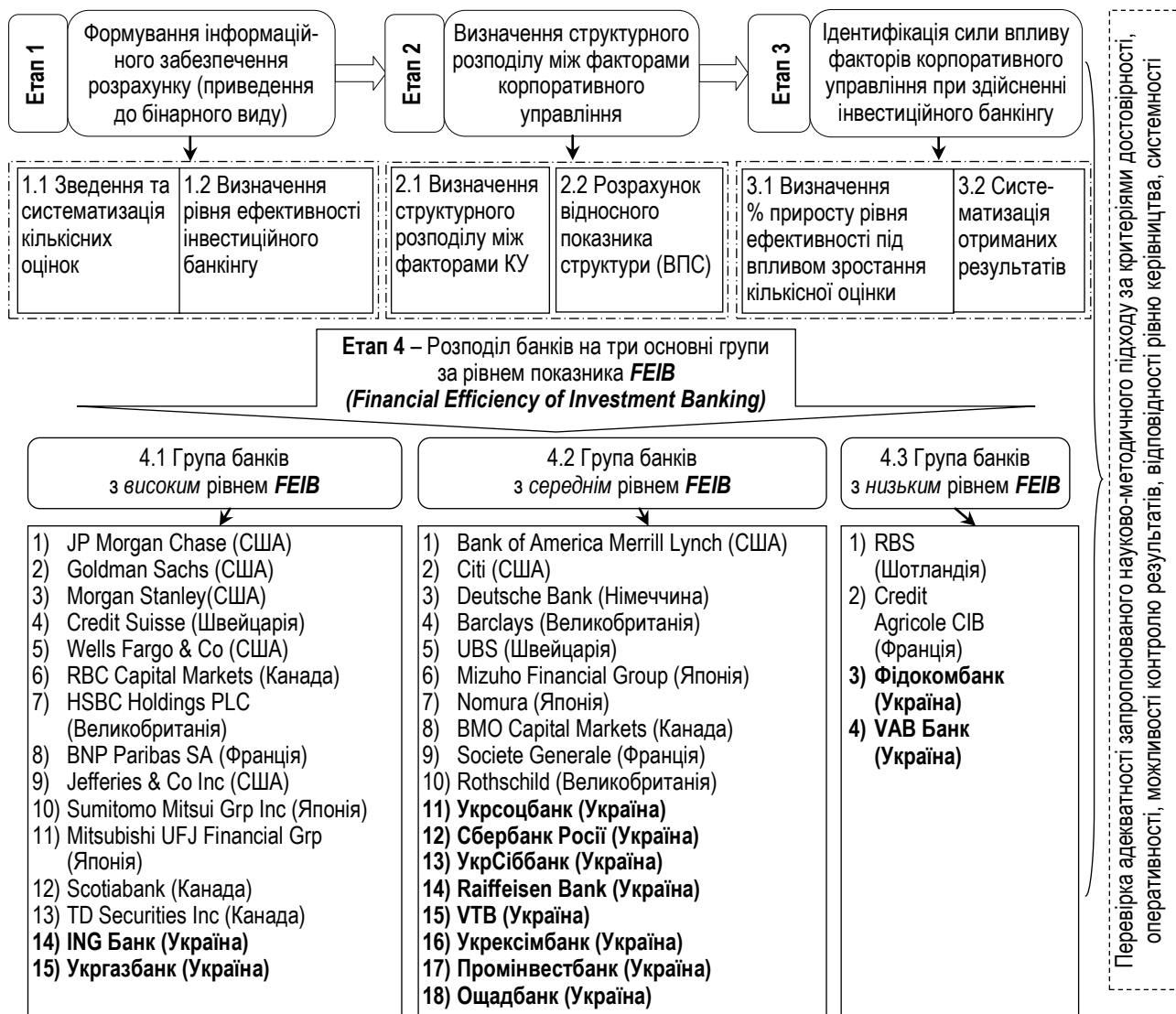
З метою проведення оцінювання ефективності діяльності банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу, автором запропонована комплексна процедура, що дозволяє на основі вхідного набору фінансових показників, шляхом їх агрегування визначити інтегральну оцінку, що ґрунтується на розрахунку показника фінансової ефективності інвестиційного банкінгу (FEIB) (рис. 3).

Рисунок 3 – Науково-методичний підхід до формалізації визначення інтегрального рівня фінансової ефективності банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу

Основний зміст науково-методичного підходу складає запропоноване поняття “фінансова ефективність інвестиційного банкінгу”, яке ґрунтується на комплексному аналізі сукупності ключових фінансових показників, що враховують співвідношення прибутковості та ризиковості інвестиційного банкінгу, а саме: відношення чистого прибутку до середньорічного розміру матеріальних активів, коефіцієнт дієздатності, рентабельність власного капіталу, показник достатності капіталу та леверидж.

З метою визначення впливу особливостей та якості системи корпоративного управління на фінансову ефективність банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу, запропоновано провести розрахунок матричного індикатора впливу факторів корпоративного управління на ефективність інвестиційного банкінгу (СМІВ) (рис. 4).

Рисунок 4 – Науково-методичний підхід до визначення впливу факторів корпоративного управління на фінансову ефективність банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу

Для ідентифікації сили впливу кожного фактора корпоративного управління банку на його фінансову ефективність використовується наступна формула:

$$E_{j,j=1\div 7} = \begin{cases} 0 & | \sum_{i=1}^n b_{ij} \leq \frac{n}{3} \\ \frac{\sum_{i=1}^n b_{ij} - \frac{n}{3}}{\frac{n}{3}} \times 100\% & | \sum_{i=1}^n b_{ij} > \frac{n}{3} \end{cases} \quad (1)$$

- де $E_{j,j=1\div 7}$ – сила впливу j -го інструмента корпоративного управління банку на його фінансову ефективність;
- n – загальна кількість розглянутих банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу, з визначеним (високим, середнім або низьким) рівнем ефективності банку, що надає послуги інвестиційного банкінгу;
- b_{ij} – бінарна характеристика, яка приймає значення 1 у випадку здійснення впливу в розрізі i -го банку j -го інструмента корпоративного управління на його фінансову ефективність.

Таким чином, визначення фінансової ефективності діяльності банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу, за основними трьома групами, дало змогу дійти висновку, що на ефективність кожної групи здійснює особливий вплив свій унікальний набір факторів корпоративного управління, а саме: для банків з високим та середнім рівнем показника FEIB визначальними є критерій формування складу ради директорів та ступінь диверсифікації спеціалізованих послуг інвестиційного банкінгу; для банків з низьким рівнем показника FEIB – структура власності, склад ради директорів, диверсифікованість запропонованих послуг, а також наявність окремого директора з ризиків в складі ради директорів.

Отримані результати розрахунку показника СМІВ дозволяють стверджувати, що вплив факторів корпоративного управління в розрізі різних груп банків за інтегральним показником ефективності не є однаковим. Це свідчить про те, що, по-перше, подальша універсалізація системи корпоративного управління для інвестиційних та універсальних банків, що займаються інвестиційним банкінгом, є необґрунтованою. При побудові системи корпоративного управління необхідно враховувати специфічні особливості інвестиційного банкінгу в інвестиційних та універсальних банках. По-друге, існує необхідність розбудови не тільки специфічних систем, а також моделей корпоративного управління. У роботі побудовано 3 моделі корпоративного управління, які залежно від групи банків адаптовані до особливостей інвестиційного банкінгу в Україні. За допомогою запропонованого підходу до впровадження унікальних моделей корпоративного управління можливим стає підвищення ефективності прийняття та реалізації управлінських рішень стосовно організації та надання послуг інвестиційного банкінгу за допомогою забезпечення балансу між впливом на прийн-

яття управлінських рішень, відповідальністю за прийняті рішення та інтересами учасників корпоративних відносин; встановлення стандартів розумного і кваліфікованого управління та належного контролю; оптимізація організаційної структури і максимально ефективного використання капіталу банку; забезпечення прозорості інвестиційної діяльності банку та достовірності показників звітності; підвищення довіри клієнтів, поліпшення структури і якості послуг, що надаються.

Для поширення практики використання в діяльності вітчизняних банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу, міжнародних стандартів корпоративного управління, потрібно забезпечити: 1) удосконалення нормативного забезпечення організації корпоративного управління в банках і запровадження Національним банком України системи оцінки якості корпоративного управління для банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу; 2) підвищення рівня відповідальності керівників і власників банку за безпечність його роботи та стабільність функціонування у частині недооцінки ризиковості операцій інвестиційного банкінгу; 3) розширення переліку та посилення вимог до розкриття інформації про діяльність банку (інформація про фінансовий стан, всіх власників, структуру управління, якісні характеристики менеджменту, основні інвестиції, систему управління ризиками, ключові особливості корпоративного управління) з метою підвищення довіри до банків з боку клієнтів; 4) запровадження механізмів попередження виникнення та врегулювання конфлікту інтересів у банку, ймовірність появи яких значно зростає під час надання спеціалізованих послуг універсальними банками; 5) підвищення якості та ефективності систем внутрішнього контролю в банках, внутрішнього і зовнішнього аудиту, у тому числі за рахунок забезпечення належної реалізації Міжнародних стандартів аудиту та об'єктивної сертифікації зовнішніх аудиторів, які здатні дати адекватну оцінку фінансового становища банку; 6) підвищення рівня захисту прав міноритарних акціонерів; 7) продовження роботи щодо адаптації вітчизняної нормативно-правової бази з питань банківської діяльності, які б одночасно враховували вимоги законодавства Європейського Союзу та рекомендації Базельського комітету з питань банківського нагляду.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення і авторський підхід до вирішення поставленої наукової задачі, який полягає у створенні методичного підґрунтя до підвищення ефективності інвестиційного банкінгу в Україні на засадах корпоративного управління.

Результати дисертаційної роботи викладено у наступних положеннях:

1. У сучасних умовах відбувається розширення напрямів діяльності банків в Україні, що значною мірою ускладнює систему корпоративного управління банку загалом та систему управління ризиками зокрема. Одним із таких напрямів є інвестиційний банкінг, що являє собою систему економічних відносин між банком – організатором послуг та його клієнтами, основними функціями якої є надання послуг з розміщення цінних паперів клієнтів банку на фондовому ринку, управління

портфелем цінних паперів, брокерські послуги, надання консультаційних послуг у сфері корпоративних фінансів, організація реструктуризації підприємств за допомогою угод зі злиттів та поглинань, організація синдикативного кредитування, та має на меті задоволення фінансових інтересів клієнтів банку, отримання банком комісійного доходу та забезпечення його фінансової стійкості.

2. За умов посилення впливу регулювання з боку Базельського комітету, як наслідок зростання фінансових ризиків при наданні послуг інвестиційного банкінгу постає питання виокремлення системи корпоративного управління, унікальної для банків, які надають послуги інвестиційного банкінгу, що, у свою чергу, приведе до більш раціональної побудови системи управління ризиками, позитивним чином відіб'ється на ефективності роботи спеціалізованих агентів на первинному та вторинному ринках цінних паперів та подальшому забезпеченні їх сталого розвитку.

3. До факторів зовнішнього середовища, що матимуть значний вплив на ефективність інвестиційного банкінгу, слід віднести такі, як посилення регулювання з боку контролюючих органів, підвищення уваги до прозорості та розкриття інформації банками, необхідність врегулювання конфлікту інтересів між зацікавленими особами, а також ґрунтовні зміни у нормативно-правовому забезпеченні з боку державних органів влади, що здійснюватимуть безпосередній вплив на банки, які надають послуги інвестиційного банкінгу, особливо у питаннях, що стосуються проблеми мінімізації ризиків.

4. Аналіз сутності інвестиційного банкінгу дозволив визначити особливості корпоративного управління в універсальних банках України, що надають послуги інвестиційного банкінгу, до яких слід відносити такі, як відсутність довгострокових та комплексних відносин з клієнтами – замовниками послуг інвестиційного банкінгу, невизначеність щодо ролі клієнтів – замовників інвестиційних послуг в корпоративному управлінні в банках, відсутність системи звітності, традиційно поширеної в інвестиційних банках.

5. Вітчизняний ринок інвестиційного банкінгу значно поступається у своєму розвитку зарубіжному, це пов'язано з тим, що українські банки обмежують спектр послуг інвестиційного банкінгу переважно послугами андеррайтингу та з організації синдикованого кредитування, майже нерозвинутою залишається сфера організації угод зі злиттів та поглинань, а також функціонування сектора боргових зобов'язань.

6. До факторів корпоративного управління, що мають комплексний вплив на ефективність діяльності банків, які надають послуги інвестиційного банкінгу, необхідно віднести наступні: рада директорів (розмір ради директорів, склад ради директорів, а саме співвідношення незалежних директорів до загальної кількості директорів, кількість жінок в раді директорів), система управління ризиками (виокремлення посади директора з управління ризиками, присутність директора з ризиків у структурі ради директорів банку, підпорядкованість директора з ризиків), структура власності банку (тип власності), а також інші ринкові фактори (ступінь функціональної диверсифікації послуг інвестиційного банкінгу).

7. Науково-методичний підхід на основі розрахунку похідного показника за допомогою інструментарію бінарних характеристик і матричного аналізу, який визначає темп приросту кількісної оцінки факторів корпоративного управління, дозволив оцінити вплив системи корпоративного управління на ефективність надання послуг інвестиційного банкінгу. Вибірку банків склали 37 банків, включаючи 12 банків України, що надають послуги інвестиційного банкінгу. Серед зарубіжних банків найбільшу ефективність показали банки Канади та США. Основною причиною подібного успіху зазначених банків є природний консерватизм ведення бізнесу, який досягається за допомогою значного рівня достатності капіталу, консервативної політики запозичення і жорсткого фінансового нагляду з боку незалежного регулятора. Серед банків України них найвищий рівень ефективності діяльності продемонстрували ING Банк та Укргазбанк.

8. Базуючись на проведених розрахунках інтегральної оцінки СМІВ, можна стверджувати, що на ефективність діяльності тієї чи іншої групи банків постійний вплив має неоднакова сукупність факторів корпоративного управління, зазначена ситуація має місце як в частині характеру впливу фактора, так і в його силі, тому з метою підвищення ефективності роботи банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу, обґрунтовано доцільність виокремлення унікальних моделей корпоративного управління банками за трьома рівнями ефективності діяльності.

9. Основними напрямками вдосконалення та розвитку сфери інвестиційного банкінгу в Україні є побудова ефективної системи регулювання даної діяльності банків у частині запровадження Національним банком України системи оцінки якості корпоративного управління в банках, що здійснюють інвестиційний банкінг, впровадження в дію рекомендацій Базеля III, посилення вимог до розкриття інформації, виокремлення інвестиційних банків в окремі суб'єкти спеціалізованої діяльності на фінансовому ринку, розробка концептуальної стратегії розвитку послуг інвестиційного банкінгу, що, у свою чергу, дозволить вивести інвестиційний банкінг в Україні на новий та більш досконалий етап розвитку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Монографії

1. Lapina Yu. The Influence of Risk Governance and CRO on Financial Performance: The Empirical Analysis of World Biggest Investment Banks / Yu. Lapina, O. Afanasyeva, T. Scherbina // Governance & Control in Finance & Banking: A New Paradigm for Risk & Performance : monograph / [O. Afanasyeva, Ya. Mozghovyi and others] / edited by A. N. Kostyuk, O. Afanasyeva, Ya. Mozghovyi. – GmbH : Scholars' Press Publishing, 2014. – С. 295–327 (1,35 друк. арк.). *Особистий внесок полягає у розробці науково-методичного підходу до визначення впливу корпоративного управління на ефективність інвестиційних банків (0,5 друк. арк.).*
2. Lapina Yu. Corporate Governance in Ukraine: Major Standards and Emerging Trends / Yu. Lapina, A. Kostyuk, D. Riabichenko, M. Stiglbauer, P. Velte // Corporate Governance in Emerging Markets : monograph / [S. Boubaker, D. Khuong Nguyen and others] / edited by Sabri Boubaker and Duc Khuong Nguyen. – Berlin :

Springer Science+Business Media, 2014. – С. 269–289 (1,63 друк. арк.). *Особистий внесок полягає в аналізі сучасних особливостей корпоративного управління в Україні у порівнянні з міжнародною практикою (0,41 друк. арк.).*

Публікації у наукових фахових виданнях

3. Лапіна Ю. Г. Визначення особливостей корпоративного управління в інвестиційних банках [Електронний ресурс] / О. М. Костюк, Ю. Г. Лапіна // Проблеми системного підходу в економіці : електронне фахове видання. – 2012. – № 1. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/texts.html> (0,39 друк. арк.). *Особистий внесок полягає у проведенні аналізу необхідності розподілу повноважень генерального директора та голови правління банку (0,18 друк. арк.).*
4. Лапіна Ю. Г. Особливості інвестиційного банкінгу в умовах кризи / О. М. Костюк, Ю. Г. Лапіна // Бізнес-інформ : науковий журнал. – № 2. – Харків, 2012. – С. 41–43 (0,37 друк. арк.). *Особистий внесок полягає у визначенні особливостей політики управління інвестиційним банком у розвинутих країнах та країнах, що розвиваються, у період фінансової кризи 2008 року (0,18 друк. арк.).*
5. Lapina Yu. Outlining of investment banking in post crisis epoch / О. М. Kostyuk, Yu. Lapina, A. Polievikova // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – № 1(32) – С. 58–64 (0,67 друк. арк.). *Особистий внесок полягає у визначенні базових напрямів змін у системі корпоративного управління у сфері інвестиційного банкінгу (0,23 друк. арк.).*
6. Лапіна Ю. Г. Класифікація фінансових важелів корпоративного управління в інвестиційних банках / Ю. Г. Лапіна // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – Вип. 35. – Суми, 2012. – С. 308–312. (0,36 друк. арк.).
7. Лапіна Ю. Г. Сучасні тенденції розвитку сфери інвестиційного банкінгу: проблеми та перспективи розвитку / Ю. Г. Лапіна // Економічний форум. – Луцький НТУ, № 4, 2013 – С. 193–199 (0,54 друк. арк.).
8. Лапіна Ю. Г. Розвиток теоретичних підходів до визначення поняття “інвестиційний банкінг”: закордонний та український досвід / Ю. Г. Лапіна // Міжнародний науковий журнал “Механізм регулювання економіки”. – Сумський державний університет. – № 3, 2013. – С. 179–186 (0,40 друк. арк.).
9. Lapina Yu. Investment banks efficiency and corporate governance framework: finding unique peculiarities? / Yu. Lapina // Corporate Ownership & Control. – Volume 11, Issue 2, 2014, Continued – 7. – Sumy, Virtusinterpress. – 2014. – P. 685–693 (0,71 друк. арк.).

Публікації в інших виданнях

10. Lapina Yu. Risk management, corporate governance and investment banking: the role of Chief Risk Officer / Yu. Lapina, O. Afanasieva, T. Scherbina // Corporate Ownership & Control. – Volume 10, Issue 3, 2013, Continued – 2. – Sumy, Virtusinterpress. – 2013. – P. 313–330 (1,35 друк. арк.). *Особистий внесок полягає у визначенні впливу директора з ризиків на ефективність корпоративного управління в банках (0,45 друк. арк.).*

Публікації у збірниках матеріалів конференцій

11. Лапіна Ю. Г. Особливості корпоративного управління в інвестиційних банках в умовах кризи / Ю. Г. Лапіна // Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем : збірник тез XII Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів та студентів, 28–29 березня 2012 р. – Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2012. – С. 491–493 (0,11 друк. арк.).
12. Lapina Yu. Outlining of investment banking in post crisis epoch / Yu. Lapina, A. Polievikova // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції (24–25 травня 2012 р.) – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2012. – С. 39–41. (0,11 друк. арк.). *Особистий внесок полягає у визначенні тенденцій розвитку сфери інвестиційного банкінгу (0,05 друк. арк.).*
13. Лапіна Ю. Г. Дослідження особливостей інвестиційного банкінгу у посткризовий період / Ю. Г. Лапіна // Актуальні питання економічних наук : збірник тез наукових робіт Міжнародної науково-практичної конференції, 8–9 червня 2012 р. – Одеса : “Центр економічних досліджень та розвитку”, 2012. – С. 116–117 (0,13 друк. арк.).
14. Лапина Ю. Г. Инвестиционный банкинг в послекризисный период / Ю. Г. Лапина // Тенденции и инновации современной науки : материалы Международной научно-практической конференции (тезисы докладов). 18 июня 2012 г. : сборник научных трудов. – Краснодар, 2012. – С. 86 (0,06 друк. арк.).
15. Lapina Yu. Risk Management, Corporate Governance and Investment Banking: the Role of CRO / Yu. Lapina, O. Afanasieva, T. Scherbina, D. Govorun // VIII Міжнародна науково-практична конференція “Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика”, м. Суми, 23–24 травня 2013 року. – С. 8–10. (0,12 друк. арк.). *Особистий внесок: визначення взаємозв’язку системи управління ризиками з ефективністю корпоративного управління банків (0,03 друк. арк.).*
16. Лапіна Ю. Г. Розробка науково-методичного підходу до оцінки інтегрального рівня ефективності інвестиційної діяльності банків / Ю. Г. Лапіна // збірник тез доповідей XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (24–25 жовтня 2013 р.): у 2-х томах / ДВНЗ “УАБС НБУ”. – Суми, 2013. – Т. 2. – С. 112–114 (0,2 друк. арк.).
17. Лапіна Ю. Г. Порівняння особливостей корпоративного управління в універсальних та інвестиційних банках / Ю. Г. Лапіна // Міжнародна науково-практична конференція “Перспективи розвитку економічної системи України”, м. Харків, 1–11 квітня 2014 року. – С. 145–149 (0,17 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Лапіна Ю. Г. Інвестиційний банкінг в Україні на засадах корпоративного управління. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. – Державний вищий

навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, Суми, 2014.

Дисертаційне дослідження присвячено формуванню теоретичних підходів до визначення сутності, функцій та особливостей реалізації послуг інвестиційного банкінгу на засадах корпоративного управління. Запропоновано визначення корпоративного управління в банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу. Проведено порівняльний аналіз зарубіжного досвіду реалізації операцій інвестиційного банкінгу у порівнянні з практикою надання таких послуг вітчизняними банками. У роботі визначено загальні особливості сучасного стану, проблем та перспектив розвитку інвестиційного банкінгу в Україні на засадах корпоративного управління. Обґрунтовано необхідність розділення діяльності інвестиційних та універсальних банків. Наведено систематизацію науково-методичних підходів, за допомогою яких оцінюється взаємозв’язок корпоративного управління з ефективністю банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу; запропоновано методичні засади встановлення взаємозв’язку між факторами корпоративного управління та фінансовою ефективністю банків, що надають послуги інвестиційного банкінгу. Поглиблено методичні засади удосконалення моделей корпоративного управління в банках, що надають послуги інвестиційного банкінгу. Розглянуто проблемні аспекти та напрями розвитку державного регулювання сфери інвестиційного банкінгу в Україні з урахуванням факторів корпоративного управління.

Ключові слова: інвестиційний банкінг, корпоративне управління, фінансова ефективність інвестиційного банкінгу, моделі корпоративного управління.

АННОТАЦІЯ

Лапина Ю. Г. Инвестиционный банкинг в Украине на основе корпоративного управления. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – Деньги, финансы и кредит. – Государственное высшее учебное заведение “Украинская академия банковского дела Национального банка Украины”, Сумы, 2014.

В диссертации проанализированы современные тенденции развития сферы инвестиционного банкинга с учетом факторов корпоративного управления, определены особенности реализации данной формы финансового посредничества в украинских экономических реалиях. Автором предложено определение инвестиционного банкинга, а также корпоративного управления в банках, которые предоставляют услуги инвестиционного банкинга. Данное определение принимает во внимание специфику работы данных финансовых посредников.

В работе обоснована необходимость разделения функций коммерческих и инвестиционных банков в условиях финансовой нестабильности, что, в свою очередь, приведет к построению более эффективной системы корпоративного управления в банке.

С целью проведения анализа эффективности банков, которые предоставляют услуги инвестиционного банкинга в Украине, были проанализированы факторы внешней среды, к которым можно отнести такие, как усиление регулирования данной сферы финансового посредничества, необходимость урегулирования конфликта интересов между стейкхолдерами банка, а также системные изменения в нормативно-правовом обеспечении со стороны органов, которые непосредственно регулируют сферу инвестиционного банкинга.

Автор определил, что украинский рынок инвестиционного банкинга значительно уступает в своем развитии зарубежному, что связано с рядом таких причин, как ограниченность набора стандартных инвестиционно-банковских услуг, а также недостаточной капитализацией отечественных банков, которую требует данный род финансовой деятельности.

Разработана система факторов корпоративного управления, которая имеет комплексное воздействие на результативность услуг инвестиционного банкинга, а именно фактор совета директоров, факторы системы управления рисками, структуры собственности банка, а также учтен особый рыночный фактор среды – функциональная диверсификация услуг инвестиционного банкинга.

В диссертационном исследовании разработан научно-методический подход на основе расчета производного показателя с помощью инструментария бинарных характеристик и матричного анализа, который позволил оценить влияние системы корпоративного управления на эффективность инвестиционной деятельности банков, при этом осуществляется не только оценка характера, но и сила влияния того или иного фактора корпоративного управления на вариацию эффективности инвестиционного банкинга.

На основе проведенной интегральной оценки (FEIB) обоснована необходимость усовершенствования моделей корпоративного управления с учетом влияния факторов корпоративного управления на разные группы банков, которые предоставляют услуги инвестиционного банкинга.

Предложены основные направления усовершенствования и развития инвестиционного банкинга в Украине на основе построения эффективной системы государственного регулирования данной сферы функционирования банков в части разделения функций коммерческих и специализированных банков.

Ключевые слова: инвестиционный банкинг, корпоративное управление, финансовая эффективность инвестиционного банкинга, модели корпоративного управления.

SUMMARY

Lapina Yu. H. Investment banking in Ukraine on the corporate governance fundamentals – Manuscript.

Thesis for a candidate's degree reception of economic science on speciality 08.00.08. – Money, finance and credit. – State Highest Educational Institution “Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine”, Sumy, 2014.

The dissertation research is devoted to theoretical approaches of defining the essence, functions and peculiarities of investment banking on the basis of corporate governance, the author suggests the definition of investment banking, corporate governance in bank, which are specialized on investment banking activities and provides the comparative analysis of international and domestic experience of investment banking practices.

The general features of current conditions, problems and prospects of Ukrainian investment banking development on the basis of corporate governance are identified in the thesis; the necessity of the separation of investment and commercial banks is proved. The systematization of scientific and methodological approaches by which evaluated an interrelation between corporate governance and investment banking efficiency is specified; methodical fundamentals establish the relationship between the factors of corporate governance and financial efficiency of investment banks.

The author offers methodical bases of improvement corporate governance models in banks that carry out investment banking activities. Problematic aspects and directions of state regulation of investment banking based on the corporate governance factors are considered.

Key words: investment banking, corporate governance, financial efficiency of investment banking, corporate governance models.

Відповідальний за випуск
доктор економічних наук, професор
Олександр Миколайович Костюк

Підписано до друку 21.10.2014.
Формат 60x90/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Times. Тираж 100 пр.

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”.
Адреса: вул. Петропавлівська, 57, м. Суми, 40000, Україна.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції: серія ДК № 4694 від 19.03.2014